

УДК 028-047.22:373.5.015.31:316.77:821.161.2

ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ НА ПРИКЛАДІ ВИВЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ ПИСЬМЕННИКІВ «ЧЕРВОНОГО РЕНЕСАНСУ»

Ольга Біличенко

доктор наук із соціальних комунікацій, професор,
завідувач кафедри української мови та літератури,
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
м. Слов'янськ, Україна
ORCID ID 0000-0002-9292-9938
Olgabelichenko64@gmail.com

Поліна Бондаренко

докторка філософії (PhD), старша викладачка кафедри філософії,
історії та соціально-гуманітарних дисциплін
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
м. Слов'янськ, Україна
ORCID ID 0000-0002-5148-0433
ompo12lly1993@gmail.com

Анотація. У статті зроблена спроба розкрити особливості формування читацької компетентності учнів старшої школи. Автори доводять, що читання є специфічною формою комунікативно-пізнавальної діяльності особистості, одним із основних чинників її саморозвитку, тому ефективність читання визначається рівнем сформованості читацької компетентності як пріоритетного компонента загальноосвітньої підготовки школярів і залежить від творів художньої літератури. Автори висвітлюють специфіку технології формування читацької компетентності на прикладі вивчення творів письменників Розстріляного відродження. У межах статті детально зупиняються на теоретичній моделі комунікаційного простору, який визначають як певне середовище формування читацької компетентності, важливим елементом якого виступає модель зовнішньої комунікації літератури. У статті обґрунтовано сутність і класифікаційні параметри технології. Розкрито зміст, структуру та функції творів художньої літератури в комунікаційному просторі.

Ключові слова: середня освіта; художня література; технологія; читацька компетентність.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Проблема модернізації шкільної освіти, зокрема й літературної, нині розв'язується на засадах компетентнісного підходу, що є загальноновизнаним щодо оцінювання процесу та результатів навчання в закладах загальної середньої освіти. Утвердження компетентнісно орієнтованої моделі навчання, реалізація діяльнісного підходу в процесі його організації задекларовано в законі України «Про освіту» (2017) та Концепції нової української школи (2016). Потреба розв'язання наявних

суперечностей обумовлює можливість представлення власного розуміння компетентнісних аспектів шкільної літературної освіти. Науковці підкреслюють, що, читання є найважливішим способом засвоєння базової інформації, специфічною формою комунікативно-пізнавальної діяльності особистості, одним із основних чинників її саморозвитку, тому ефективність читання визначається рівнем сформованості читацької компетентності як пріоритетного компонента загальноосвітньої підготовки школярів (Яценко, 2019).

Метою мовно-літературної освітньої галузі, зокрема вивчення української мови та літератури, є формування комунікативної, читацької та інших ключових компетентностей; розвиток особистості здобувачів освіти із застосуванням засобів різних видів мовленнєвої діяльності; здатності спілкуватися українською мовою для духовного, культурного і національного самовираження; збагачення естетичного досвіду, розвиток мовленнєво-творчих здібностей.

Літературний простір, онтологічний за своєю сутністю, відтворює духовні основи людського буття. У ньому синтезуються різноманітні інтелектуальні, емоційно-сміслові способи засвоєння буття. У тексті художньої літератури втілюється багатогранна картина духовних поривань епохи, визначаються важливі соціокультурні проблеми суспільства та їх вирішення через інтерпретацію і перетворення пасіонарно-естетичної енергетики тексту. У зв'язку з цим виникають складні й динамічні співвідношення між художніми ідеями, які сформувалися образною парадигмою літературного тексту в минулому, і комунікаційними потребами в сучасну епоху і в майбутньому.

Основою парадигми суспільного розвитку у XXI ст. вважають людину як найвищу цінність і культуру як умову самоорганізації і саморозвитку особистості. Неабияку роль у процесі реалізації творчого потенціалу індивіда й формування особистісної культури відповідно до об'єктивних вимог та реальних можливостей сучасного світу відіграють твори художньої літератури. Духовний світ людини значною мірою визначається творами літератури, які вона прочитала, оскільки найповніше культурні, морально-етичні та естетичні цінності суспільства відображені в літературі.

«Людина культури» – це багатовимірна особистість, що формується і розвивається в просторі діалогу. Разом з тим унаслідок нерозвиненості соціальних механізмів включення у світ краси та формування вмінь і навичок жити за законами краси у значної частини людей, зокрема молоді, не вироблені відповідні ціннісні орієнтири і потреби наслідувати культурні традиції. Однак саме в цей кризовий період складаються нові концепції, моделі і парадигми літератури, читання та формування «людини культури». Основні зусилля

необхідно спрямувати на те, щоб залучити людину до минулого, сьогодення і майбутнього культури.

Процес модернізації української освіти змінив її вектор від соціалізації людини до формування гармонійної особистості, яка виступає носієм нової культури, представником освіченої верстви населення. Замість володіння знаннями, уміннями і навичками, сьогодні вимагається компетенція, що і визначає **актуальність** нашого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як показує аналіз, сучасні педагогічні аспекти художньої літератури з позицій зацікавленості людською особистістю, її духовними та соціальними потребами і загальної тенденції до гуманітаризації наук розробляли Ф. Шарков (2003), а також Т. Адорно (2002), який досліджував вплив на особистість процесу поширення стереотипів масової культури засобами масової комунікації. Сутність тексту як комунікативної системи визначається дією закону його системної організації, містить функціональну та якісну визначеність тексту.

Перспективною вважають концепцію Ц. Годорова (2006). На його думку, для пояснення естетичної цінності твору мистецтва необхідно не тільки наукове знання про його структуру, а й наукове знання про читача, про фактори, які визначають його оцінку.

Провідна роль літератури серед інших видів мистецтва, її формуючо-перетворюючий потенціал неодноразово підкреслювалися в роботах В. Біблера, О. Семашка. Положення про педагогіку як мистецтво знайшли відображення в дослідженнях К. Ушинського, Н. Миропольської, Б. Неменського, В. Разумного, Г. Шевченка, які неодноразово підкреслювали виховні можливості і вплив мистецтва слова на внутрішній світ, художню і загальну культуру молоді.

Науковці (Я. Андреева, А. Вітченко, О. Ісаєва, В. Мартиненко, О. Савченко, Е. Соломка, Г. Токмань, Н. Чепелева, О. Шкловська, В. Шуляр, А. Фасоля, Т. Яценко та ін.) визначають читацьку компетентність як інтегровану особистісну якість, що формується й розвивається у системі різних шкільних навчальних предметів і вдосконалюється протягом життя.

Отже, **метою** дослідження є спроба висвітлити можливості технології формування читацької компетентності учнів старшої школи на прикладі творчості українських письменників «Червоного Ренесансу».

Результати дослідження. Комунікативно-інформаційна функція художньої літератури дозволяє обмінюватися думками, долучатися до історичного й національного досвіду, тим самим художня література сприяє зростанню духовного потенціалу людства.

«Розстріляне відродження», як духовно-культурне та літературно-мистецьке покоління 20-х рр. ХХ ст. в Україні, дало високохудожні твори у галузі літератури, філософії, живопису, музики, театру, але було знищене сталінським режимом. Цей трагічний мистецький феномен важливий своїми здобутками і наслідками для сучасної української культури, адже наявність подібних сторінок історії показують велич і неповторність, а головне – силу нашого народу.

Тема з української літератури «Митці «Розстріляного відродження» призначена для учнів основної школи. На сьогоднішній день повертаються забуті імена «Розстріляного відродження». Тема дає можливість показати, що культура розглядалася керівництвом держави як підґрунтя ідеології; підкреслити, що одночасно зі створенням умов для розвитку освіти і науки були знищені сотні представників культури, звинувачених в «українському буржуазному націоналізмі»; розвивати в учнів уміння аналізувати, зіставляти, робити висновки; виховувати в них кращі моральні якості.

Дослідники підкреслюють, що у літературі художньо опрацьоване слово є тільки одним із багатьох рівноправних засобів втілення художнього змісту, тому що поетичне, ідейно-емоційне освоєння людиною світу нескінченно багатше, складніше й багатогранніше, ніж інтелектуально-теоретичне пізнання (Тодоров, 2006). Художній текст незалежно від часу його створення, авторської, світоглядної, жанрової належності є потенційно інформативним, оскільки в історичному часі його інформаційний потенціал нарощується в контексті іншої техніки прочитання через новий досвід, мислення, прагматичні, емоційні ситуації.

Комунікаційна природа літератури передбачає:

1) наявність комунікаційної мети, що містить відправника інформації або повідомлення, тобто автора літературного твору, саме повідомлення (літературний текст) і реципієнта (читача);

2) знаковий характер повідомлення (тексту), що потребує попереднього кодування знаків тексту відправника та їх декодування реципієнтом у подальшому;

3) систему зумовленості застосування знаків, тобто її закономірно детерміновану системність, з одного боку, з позатекстовою реальністю (принцип відображення дійсності в мистецтві) і з художньою традицією як системою прийнятих літературних конвенцій – з іншого.

У сучасних умовах художня література бере активну участь у духовних процесах розвитку суспільства, що зумовлене її змістом і сутністю, і

проявляється в її функціях, значенні та розвитку соціуму й особистостей.

Кожний вид мистецтва має свої специфічні прийоми кодування художньої інформації. Жодний інший вид культури не здатний передавати ту інформацію, яку втілює художня література. Її специфіка полягає в тому, що тільки вона спроможна цілісно, чуттєво відтворити духовний світ людини, глибину її почуттів, душу в неповторній і цілісній формі. Тільки художня література здатна висвітлити складний внутрішній світ людини з напруженим духовним життям, постійними пошуками істини, смислу буття. Читацька публіка живе в умовах зламу і метаморфоз, а сучасні автори творів художньої літератури відповідають на «соціальний запит».

Нова соціокультурна ситуація у сфері читання наразі характеризується тим, що, з одного боку, спостерігається тенденція тяжіння до читання творів так званої «масової» літератури. З іншого, статус читання в суспільстві досить високий, що пов'язано, передусім, із необхідністю одержання професійних знань. Зараз помітна зміна читацьких пріоритетів, що викликано кардинальними трансформаціями в матеріальній, економічній, соціокультурній сферах людської діяльності. Поява значної кількості високоосвічених людей підвищує попит на серйозну, інтелектуальну літературу.

Цивілізаційний розвиток переконливо доводить, що саме художня література залишається найвпливовішим фактором, оскільки опосередковано через людську особистість найефективніше впливає на змістовний і якісний рівень комунікації, якнайповніше відтворює зміни в різних соціально-економічних, політичних та культурних умовах розвитку суспільства.

Для формування читацької компетентності учнів старшої школи і виховання молоді ми запропонували теоретичну модель соціально-комунікаційного простору, який ми визначаємо як певне середовище, важливим елементом якого виступає модель зовнішньої комунікації літератури, характеристика структурності, взаємодії, координації елементів у вигляді рівнів комунікації. Запропонована концепція за допомогою творів художньої літератури представників Розстріляного відродження, які виступають засобами трансляції знань, цінностей та гуманістичної інформації, може допомогти кожному реалізуватися як особистість.

Технологія формування читацької компетентності в межах соціально-комунікаційного простору має таку структуру:

Класифікаційні параметри

1. За рівнем застосування: предметно-літературна.

2. За філософською основою: гуманістично-духовна,

культуроспрямована.

3. За основним фактором розвитку: соціогенна.

4. За концепцією засвоєння: асоціативно-рефлекторна з елементами сугестії.

5. За орієнтацією на особистісні структури: емоційна сфера.

6. За характером змісту та структури: виховна, світська, гуманістична.

7. За типом керівництва діяльністю: система малих груп.

8. За організаційними формами: диференційована, групова з елементами індивідуального підходу.

9. За підходом до особистості: особистісно-орієнтована.

10. За домінантним методом: творча.

11. За напрямом модернізації: формування читацької компетентності.

Цільові орієнтації:

1) духовне відродження, моральне та емоційне виховання особистості, у процесі якого здійснюється формування читацької компетентності;

2) створення в соціально-комунікаційному просторі певних механізмів саморозвитку та самовиховання, що необхідні для становлення особистості та формування читацької компетентності;

3) оволодіння особистістю здатності самостійно здобувати і застосовувати пов'язані з читанням знання і вміння для здійснення читацької діяльності, читацького й особистісного саморозвитку;

4) здатність до осмисленого набуття знань і вмінь, передбачених конкретною програмовою темою, зокрема темою «Розстріляне відродження»;

5) формування системи ціннісно-світоглядних та естетичних орієнтацій, сформованих на матеріалі високохудожніх творів митців Червоного ренесансу, а також здатність до цільового застосування комплексу предметних знань, умінь і способів діяльності в нових навчальних і життєвих ситуаціях;

Проектування базується на позитивному потенціалі і творчих можливостях особистості. На основі цих принципів розробляється технологія функціонування соціально-комунікаційного простору, яка повинна привести до формування читацької компетентності.

Концептуальними основами технології є:

1) засвоєння змісту творів письменників Червоного ренесансу створює можливість для формування в молоді гуманістичного світогляду, поглядів і переконань, необхідних сучасній людині;

2) принцип гуманізації: моральний потенціал цих творів літератури формує особливу систему гуманістичних знань – переконань;

3) художність: знайомство з твором будується за законами художнього аналізу твору літератури – окрилити героєм, зацікавити постаттю письменника;

4) у процесі комунікаційної діяльності в школяра можуть бути виховані такі найважливіші якості особистості, як пізнавальна потреба, потреба в саморозвитку, емоційна чуттєвість, естетичний смак, моральні та духовні основи;

5) у центр комунікаційної діяльності ставити не тему, а актуальну проблему, зокрема, трагічну долю української культури в часи сталінських репресій;

6) моральні категорії спілкування з твором художньої літератури більш значущі за навчально-теоретичні завдання;

7) інформація та знання через спілкування і спілкування через інформацію та знання – це двоєдиний процес духовно-морального розвитку;

8) прийоми спілкування – це прийоми експресії: «слово + почуття»;

9) формула особистісного підходу: розуміти + приймати + співпереживати + допомагати;

10) метод духовного контакту.

Особливості методики

1. У процесі засвоєння програми формування читацької компетентності формула розвитку виглядає так: від досвіду особистості – до аналізу художнього твору і від нього – до Книги.

2. Прийом уведення школяра у структуру матеріалу через «деталь» – «питання» – «проблему» універсальний і може використовуватися для створення проблемних ситуацій. Відповідь на порушені проблеми організовується у формі колективного пошуку, обговорення, дискусії, яка ініціюється керівником.

3. Вивчення творів письменників Червоного ренесансу в межах програми – це: духовно формувальний процес спілкування; спільна діяльність школярів на творчій основі, духовній рівності і міжособистісному спілкуванні.

Особливості змісту

Кожний художній твір містить значну кількість моральних проблем, які так чи інакше порушені в цьому творі. Питання-проблеми, які слугують ядром комунікації, можна поставити так, щоб:

а) питання було для сучасної молоді жагучим, актуальним, особистісно значущим;

б) було за можливості спрямовано не взагалі до молоді, а саме до цієї групи або навіть до конкретної особи;

в) відповідь на нього, розв'язання проблеми, яка міститься в питанні,

вимагали ретельного вивчення твору і додаткової літератури, ознайомлення з історією створення цього твору і з творчістю автора.

Сутність творів в соціально-комунікаційному просторі можна подати в таких положеннях:

1) полягає в необхідності допомогти школярам сформувати читацьку компетентність;

2) виходимо з того, що в комунікаційній діяльності школярів повинен бути особистісний сенс та усвідомлення значущості цієї діяльності.

Тому сутність творів представників Червоного ренесансу в соціально-комунікаційному просторі є багатоаспектною і має комунікаційні, виховні та культурологічні засади.

Становлення особистості молоді в соціально-комунікаційному просторі здійснюється за трьома напрямками:

– формується особистість школяра;

– відбувається пошук нових шляхів, засобів, методів культурного росту;

– читацька компетентність інтегрується в особистість школяра, який виступає в соціально-комунікаційному просторі як конкретний носій культурних цінностей, поєднуючи в собі загальне, властиве культурі в цілому, і особистісне, привнесене в культуру на основі свого індивідуального рівня знань, досвіду та світогляду.

Варто підкреслити **функції художньої літератури** в соціально-комунікаційному просторі:

1. **Естетична функція** – художня література приносить задоволення і заповнює вільний час.

2. **Пізнавальна (гносеологічна) функція** – відіграє роль способу пізнання. Література дає змогу пізнавати світ емоційно-раціонально у формі конкретно-чуттєвих образів (символів).

3. **Інформаційна функція** – літературний твір, завдяки мистецькій інтуїції, творчому генію, розширює межі пізнання молоді, передає інформацію про новий досвід, або нове тлумачення вже знайомого досвіду, тим самим художні твори збагачують духовний досвід молоді і здатність до сприйняття навколишнього світу. Ця функція дає змогу обмінюватися думками, долучатися до історичного й національного досвіду і тим самим художня література підвищує духовний потенціал молоді.

4. **Семіотична функція** – читання творів із відповідним текстом передбачає культурне насичення особистості соціокультурними цінностями.

5. **Трансляційна та комунікаційна** – твори можуть виступати як пам'ять

людства, яка здійснює передачу знань від покоління до покоління і які вона кодує в знакових системах.

б. Гуманістична – літературні твори з гуманістичним змістом розвивають особистість, забезпечують її моральне зростання.

Мета й завдання соціально-комунікаційного простору

Мета – створити в соціально-комунікаційному просторі певні механізми формування читацької компетентності старших школярів, необхідні для становлення особистості та її виховання.

Під час створення умов, що відображають взаємодію художньої літератури та особистості молоді, виникає механізм, який забезпечує взаємодію змісту твору та особистості школяра. Цей механізм має особливе значення, оскільки сприяє впливу на його особистість.

Підходи та принципи організації соціально-комунікаційного простору

Досягнення мети функціонування соціально-комунікаційного простору вимагає додержання певних **підходів** його організації, зокрема:

- **наукового підходу** – урахування об'єктивних закономірностей організації, взаємодії системи чинників;

- **конкретно-історичного** – допомагає досягнути, проаналізувати та використати специфічні, актуальні в певний час розвитку суспільства завдання художньої літератури;

- **діяльнісного підходу** – передбачає доцільну комунікаційну діяльність у вигляді різноманітних форм, спрямованих на формування читацької компетентності;

- **особистісно-орієнтованого** – у центрі комунікаційного процесу стоять інтереси особистості школяра, її потреби та можливості. Така ієрархія ціннісних підходів, як особистість – художня література – читацька компетентність дає змогу реалізувати модель зовнішньої літературної комунікації;

- **системного підходу** – передбачає поетапне формування читацької компетентності, визначення сутності художньої літератури в умовах функціонування соціально-комунікаційного простору як цілісного процесу виховання, розвитку та саморозвитку особистості школяра.

Серед **принципів**, додержання яких вважаємо необхідними, треба виокремити такі:

- **гуманізації** – передбачає систему заходів, спрямованих на пріоритетний розвиток загальнокультурних компонентів у змісті, формах і методах навчання, і таким чином на культурний розвиток молоді;

- **системності** – спрямований на розвиток цілісності комунікаційних

об'єктів, виявлення в них різноманітних типів, зв'язків та об'єднання їх у єдину систему, що зумовлює гармонійність розвитку, взаємозв'язок елементів у структуру світу особистості.

Компонентами соціально-комунікаційного простору виступають:

1. Аксіологічний – має за мету формування світу духовних цінностей та системи ціннісних орієнтацій.

2. Когнітивний – у межах створеного нами соціально-комунікаційного простору забезпечує молодь інформацією про розвиток літератури 20-х років в Україні та її цінності.

3. Діяльнісно-творчий – сприяє формуванню та розвитку читацької компетентності, що необхідно для реалізації особистості в процесі комунікаційної діяльності.

4. Особистісний – забезпечує самопізнання як наслідок діяльності в соціально-комунікаційному просторі.

Під час створення умов, що відображають взаємодію творів літератури та особистості школяра, виникає механізм, який забезпечує цю взаємодію. Цей механізм має особливе значення, оскільки сприяє впливу на його особистість. Застосування наведених методів в умовах соціально-комунікаційного простору покликане сформуванню в особистості прагнення читати твори письменників Червоного ренесансу, розумітися на їх цінностях, сприяти духовному відродженню і вихованню молоді.

Читання сьогодні залишається діяльністю всебічного духовного осмислення. Це простір, де текст творів М. Хвильового, М. Зерова та інших представників означеного періоду, набуває значення, читання формує культурну духовну типологію того простору, де текст набуває смислу.

В умовах сучасних цифрових комунікацій читачі перетворюються на співавторів творів художньої літератури, які перетікають в коментарі і доповнення, що дає змогу встановлювати зв'язки, які раніше обмежували друкарські верстати. Виходячи з цього, визначаємо художню літературу як спосіб моделювання сфери людських цінностей, які слугують одержанню специфічної пізнавально-оцінної інформації, її збереженню й передачі за допомогою низки систем образних знаків, адекватному втіленню наслідків роботи абстрактного мислення, спрямованих на формування читацької компетентності.

Висновки. Читацька компетентність старшого школяра може реалізовуватися на тих текстах, що вже сформували мовну свідомість поколінь, які функціонують. Мова актуалізує передусім мислення і спілкування читача з

книгою, породжуючи в нього особливу форму інтелектуальної і духовної діяльності – внутрішнє мовлення (внутрішній діалог). Особливе місце займає і текстове поле рідною мовою, яке сприяє розвитку соціальної пам'яті на документальній основі. У процесі взаємодії з книгою читач вступає в складний процес соціальної адаптації, залучаючись до цінностей культури того часу.

Для формування читацької компетентності старшого школяра нами запропонована теоретична модель соціально-комунікаційного простору, важливим елементом якого виступає модель зовнішньої комунікації творів літератури, характеристика структурності, взаємодії, координації елементів у вигляді рівнів комунікації. Запропонована концепція реалізується за допомогою творів письменників Червоного ренесансу, які виступають засобами трансляції знань, цінностей та гуманістичної інформації.

У перспективі важливим є активне залучення старших школярів до гурткової роботи, яка базується на аналізі, зіставленні, критичному оцінюванні творів письменників Червоного ренесансу з обов'язковим обговоренням результатів на культурно-освітніх заходах різних рівнів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адорно, Т. (2002). Теорія естетики. Київ: Основи.
2. Ільганаєва, В. О. (2009). Інформація та знання в інформаційно-комунікаційних процесах. *Освіта регіону*, 2, 149–152.
3. Тодоров, Ц. (2006). *Поняття літератури та інші есе*. Київ, Україна : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 162 с.
4. Проект Державного стандарту базової середньої освіти. URL : <http://surl.li/fbpzqd>
5. Яценко, Т. О. (2019). Розвиток читацької компетентності учнів ліцею у контексті нової парадигми шкільної літературної освіти. *Вісник Луганського національного університету імені Т. Шевченка. Педагогічні науки*, 3 (326), 183–190.

TECHNOLOGY OF FORMING READING COMPETENCE OF HIGH SCHOOL STUDENTS ON THE EXAMPLE OF STUDYING THE WORKS OF WRITERS OF THE “RED RENAISSANCE”

Olga Bilychenko

Dr. of Sciences in Social Communications, the Professor,
The Head of the Department of the Ukrainian Language and Literature,
SHEI “Donbass State Pedagogical University”,
Sloviansk, Ukraine

ORCID ID 0000-0002-9292-9938

Olgabelichenko64@gmail.com

Polina Bondarenko

Doctor of Philosophy (PhD), Senior Lecturer at the Department of Philosophy,

History and Social Sciences and Humanities
SHEI “Donbas State Pedagogical University”
м. Sloviansk, Ukraine
ORCID ID 0000-0002-5148-0433
ompo12lly1993@gmail.com

Abstract. The problem is that the modernization of school education, including literary education, is currently being addressed on the basis of a competency-based approach, which is generally recognized for assessing the process and results of learning in general secondary education.

The leading role of literature among other art forms, its formative and transformative potential have been repeatedly emphasized in the works of V. Biebler and O. Semashko. The notion of pedagogy as an art was reflected in the studies of K. Ushynskiy, N. Myropolska, B. Nemenskiy, V. Razumnyi, and H. Shevchenko, who repeatedly emphasized the educational possibilities and influence of the art of words on the inner world, artistic and general culture of young people.

The subject of our study is the system of general education of schoolchildren. The research topic is the formation of reading competence of high school students. The purpose of our study is to show the specifics of the technology of forming reading competence on the example of studying the works of the writers of the Executed Renaissance.

The results of the scientific work are that in order to form the reading competence of senior pupils, we have proposed a theoretical model of social and communication space, an important element of which is the model of external communication of works of literature, characterization of the structure, interaction, coordination of elements in the form of levels of communication. The proposed concept is realized through the works of the Red Renaissance writers, which act as a means of transmitting knowledge, values and humanistic information.

The conclusions of the study and prospects for further research in this area are that the reading competence of senior pupils can be created on those texts that have already formed the language consciousness of the functioning generations. The language actualizes, first of all, the reader's thinking and communication with the book, giving rise to a special form of intellectual and spiritual activity – inner speech (internal dialogue).

Keywords: secondary education; fiction; technology; reading competence.

REFERENCES

1. Adorno, T. (2002). *Teoriia estetyky* [Theory of aesthetics]. Kyiv: Osnyvy. [in Ukrainian]
2. Ilhanaieva, V. O. (2009). *Informatsiia ta znannia v informatsiino-komunikatsiinykh protsesakh* [Information and knowledge in information and communication processes]. *Osvita rehionu*, № 2, 149–152. [in Ukrainian]
3. Todorov, Ts. (2006). *Poniattia literatury ta inshi ese* [The concept of literature and other essays]. Kyiv, Ukraina : Vyd. dim «Kyievo-Mohylianska akademiia».
4. Proekt Derzhavnoho standartu bazovoi serednoi osvity. URL <http://surl.li/fbpzqd>
5. Yatsenko, T. O. (2019). *Rozvytok chytatskoi kompetentnosti uchniv litseiu u konteksti novoi paradyhmy shkilnoi literaturnoi osvity* [Development of reading competence of lyceum students in the context of the new paradigm of school literary education]. *Visnyk Luhanskoho natsionalnoho universytetu imeni T. Shevchenka : zb. nauk. pr. Starobilsk. Pedagogichni nauky*, 3 (326), 183–190.

Матеріали надійшли до редакції
18.03.2024 р.